

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

สาลี จงยสูงเนิน : การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์รณกิติ์ ชินกุลกิจนิวัฒน์, 114 หน้า

วัตถุประสงค์

ศึกษาสภาพของกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งและแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วิธีดำเนินการ

ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมายของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เข้าใจ เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้ง 2 แหล่งมาทำการประเมิน โดยใช้รูปแบบชีพชีโมเดลในการสรุปผลการประเมินโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์, แบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ, การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัย การบรรลุวัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ, ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ, การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้, ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนหมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ, ผล โดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ลายมือชื่อนักศึกษา... สาลี จงยสูงเนิน

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา... รณกิติ์ ชินกุลกิจนิวัฒน์

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา... รณกิติ์ ชินกุลกิจนิวัฒน์

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสำเนาฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา
 (อาจารย์ธีรณภิตติ์ ชินกุลกิจนิวัฒน์)

กรรมการสอบ
 (อาจารย์เชาวน์ หิรัญติยะกุล)

อนุมัติให้สำเนาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

 (รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

10 ต.ค. 2545

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์ธมกิตต์ ชินกุลกิจนิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อ.นิริวดี ทาเวียง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณเนื่อม ศิระการ และพัฒนาชุมชนอำเภอ ที่ให้คำปรึกษาและข้อมูลในด้านการปฏิบัติในพื้นที่และชุมชน
- นายอำเภอ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณ พ่อแม่ พี่น้องในหมู่บ้านรวมถึงสมาชิกผู้กู้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สาตี ฉวยสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
1.4 วิธีการดำเนินการ.....	2
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	2
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	4
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.....	5
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุน.....	6
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนบ้านโลกหินเหล็กไฟ.....	8
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
2.7 หลักการประเมินโครงการแบบชีพพ์โมเดล.....	11
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
2.9 เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	15
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
3.1 วิธีการประเมินโครงการ.....	16
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	17
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	17
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	20

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 21

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 21

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....22

4.2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม..... 32

4.3 ผลการทดลองวิธีการใหม่.....36

4.4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้..... 36

4.5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ..... 37

4.6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....37

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์.....40

5.2 วิธีการดำเนินงาน..... 40

5.3 ผลการดำเนินงาน..... 40

5.4 อภิปรายผล..... 41

5.5 ข้อเสนอแนะ..... 43

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.....50

ภาคผนวก ข.....59

ภาคผนวก ค.....67

ภาคผนวก ง.....114

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร
แยกตามอายุ.....28

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองคือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุน ไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

1.2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศไทย ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

1.2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

1.2.3 เพื่อให้กระบวนการการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้เพื่อให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.2.4 เพื่อให้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย ผลเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิพพ์ โมเดล” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่ อักษรมีความหมายดังนี้ (CIPP)

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

1.4 วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โศกหินเหล็กไฟ

ขั้นที่ 3 ใช้ซิพพ์โมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำ

การเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร.1-12 เพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องเขียน

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน “สารนิพนธ์”

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะ ได้ประโยชน์ดังนี้

- 1.5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนฯ
- 1.5.3 ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฯ และแนวทางวัดความสำเร็จใน โครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
- 1.5.4 ผู้วิจัย ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้
- 1.5.5 ได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงและพร้อมที่จะหาแนวทางแก้ไขได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

- 2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2.3 แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.4 แบบขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
- 2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.7 หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟท์ โมเดล
- 2.8 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.9 เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

2.1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน

2.1.2.3 การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลาง

ในการพัฒนา

2.1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

2.1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2.1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

2.1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจที่พอเพียง

2.1.3.4 เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคม โดยรวม

2.1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางนโยบาย และแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วใน

ระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ที่มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายก

รัฐมนตรี

สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกอง

ทุน

- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหาร

กองทุน

- (6) จัดให้มีการประชุมชี้แจงฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการ

กองทุน

- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย

ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

- (9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน

และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนการบริหารกองทุน

- (10) รายงาน ผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญ

ในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจาก

กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่

2.3.1 จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2.3.2 การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

2.3.3 สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้

2.3.3.1 เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2.3.3.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

2.3.3.3 ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพินัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.3.3.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือ คนเสมือนไร้ความสามารถ

2.3.3.5 ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกวันแต่เป็นโทษสำหรับความคิดที่ได้กระทำโดยประมาท

2.3.3.6 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก

2.3.3.7 ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือ ไล่ออกจากราชการ องค์กฤษฎีการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการองค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

2.3.3.8 ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

2.3.3.9 ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.4.1.1 จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะ

อนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

2.4.1.2 ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับของกองทุน

2.4.1.3 เปิดบัญชีกับธนาคาร

2.4.2 การประเมินความพร้อมกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะ

อนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะเป็นความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.4.2.1 การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน

2.4.2.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

2.4.2.3 ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกอง

ทุน

2.4.2.4 ระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินการกองทุน

2.4.2.5 การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน

2.4.2.6 การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน

2.4.2.7 การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.5.1 ระเบียบนี้ เรียกว่า ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน “โลกหินเหล็กไฟ” 2544

2.5.2 ที่ตั้งสำนักงานกองทุนเลขที่ 42 หมู่ 6 บ้าน โลกหินเหล็กไฟ ตำบล โนนคำ อำเภอสูงเนิน

จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30170 โทร.044-238518

2.5.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

2.5.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

2.5.3.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ

2.5.3.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

2.5.3.4 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน

2.5.3.5 เพื่อเป็นกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิก

2.5.4 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

2.5.4.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.5.4.2 เงินกู้ยืม

2.5.4.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน

2.5.4.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

2.5.4.5 เงินฝากสัจจะ

2.5.4.6 เงินค่าหุ้น

2.5.4.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์การสมาชิก

2.5.4.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุน ได้รับบริจาค โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือ

ภาระผูกพันอื่นใด

2.5.5 คุณสมบัติของสมาชิก

2.5.5.1 เป็นผู้ที่ทำนาก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โลกหินเหล็กไฟ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน

2.5.5.2 เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน (เป็นสมาชิกของกองทุน)

2.5.5.3 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

2.5.5.4 เป็นผู้ทีคณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

2.5.5.5 อดทน เสียสละ และเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

2.5.5.6 มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยสิบหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวน

หุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

2.5.6 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

2.5.6.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน

2.5.6.2 ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ

กองทุนได้ปีละ 2 ครั้ง ภายในเดือน มิถุนายน และธันวาคมของทุกปี โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

2.5.6.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็น

สมาชิกโดยชอบธรรม

2.5.7 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

2.5.7.1 ตาย

2.5.7.2 ล่าออกและได้รับอนุมัติให้ล่าออกจากคณะกรรมการกองทุน

2.5.7.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

2.5.7.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วม

ประชุม

2.5.7.5 จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

2.5.7.6 จงใจปิดบังความจริง อันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

2.5.7.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุมัติไว้

2.5.7.8 มีลักษณะ และหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 7

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

2.6.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน

2.6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสม และจำเป็น

2.6.3 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

2.6.4 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2.6.5 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนอย่างเปิดเผย

2.6.6 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา ตามความเหมาะสม แต่สัญญาเงินกู้แต่ละรายการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่ไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

2.6.7 ในกรณีที่ผู้กู้คิดสัญญาไม่ชำระเงินต้น พร้อมดอกเบี้ยตามเงื่อนไข ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบข้อบังคับที่กองทุนกำหนด เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

2.6.8 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวน ไว้โดยทันที

2.6.9 เกณฑ์สำหรับพิจารณาเงินกู้หมู่บ้าน โลกหินเหล็กไฟ

2.6.9.1 เป็นผู้พำนักอยู่ในหมู่บ้าน โลกหินเหล็กไฟ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน

2.6.9.2 เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของกองทุน

2.6.9.3 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน

2.6.9.4 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

2.6.9.5 อดทน เสียสละ และเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

2.6.9.6 มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยสิบหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

2.7 หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟท์โมเดล

2.7.1 รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟท์โมเดล จำเนียร สุขหลายและคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟท์ โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมิน โครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544:221-234] ดังนี้

แบบจำลองชิฟท์จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.7.1.1 การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐาน เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการ

2.7.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริง ที่เกี่ยวข้องกัสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริง ที่เกี่ยวข้องกัสภาพแวดล้อม ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญ

สำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวิจัย และการเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

วิธีการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธีคือ

(1) Contingency Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาส่งเสริมโครงการ ให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนต่อไป

(2) Congruence เป็นการประเมิน โดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้น ในการประเมินสถานะแวดล้อม โดยทั่วไป ควรจะใช้การประเมินทั้ง 2 แบบ เพราะ Congruence จะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ ในขณะที่ Contingency Mode เป็นไปเพื่อการปรับปรุง

2.7.1.3 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- (1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัด โครงการ
- (2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- (3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

ผลที่จะได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตรากำลัง เวลา ขอบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นจะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ แล้ววิเคราะห์ภายใน โครงการเท่านั้น

2.7.1.4 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการ ได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

ที่วางไว้

(1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอน

(2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

(3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการมี 3 วิธีคือ

(1) แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ

(2) เกี่ยวกับการวางโครงการ และการตัดสินใจก่อนวางแผน

(3) ยุทธวิธีในการประเมินที่บอกถึงลักษณะสำคัญของ โครงร่างโครงการ หัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่าง คือ

(1) การจัดหาทรัพยากรประเมินกระบวนการเพิ่มเวลา

(2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ

(3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการและบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง

(4) การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

โดยสรุปภายใต้การประเมินกระบวนการ สารสนเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารสนเทศนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรก ๆ ของโครงการทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศที่โครงการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกสารสนเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

2.7.1.5 การดูประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่าง การปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไป ของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้อย่างไรก็ตาม คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจการคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมา ได้กับมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัยและกระบวนการร่วมด้วย

เกณฑ์อาจเป็น ได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของทั้งสองดังนี้

ก. Instrumental Criteria จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมี
ส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด

ข. Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์ที่เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกต้องกำหนดไว้

2.7.2 รูปแบบการประเมินแบบ ซิทพ์โมเดส (เฮวตี รงชัยกุลวิบูลย์ศรี, 2541:46-60)

การประเมินผล 4 ประการของแบบจำลองซิป (CIPP MODEL)

2.7.2.1 Context Evaluation การประเมินเนื้อความ เป็นการประเมินผลพื้นฐานเกี่ยวกับการ

ค้นหาข่าวสารอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ โดยนักประเมินผลจะจัดการรวบรวมข้อมูลให้กับหัวหน้าโครงการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะช่วยวางแผนโครงการให้เป็นไปตามต้องการ และจำกัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับดำเนินโครงการ

2.7.2.2 Input Evaluation (การประเมินตัวป้อน) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพ ที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ บรรลุเป้าหมายของโครงการ

2.7.2.3 Process Evaluation (การประเมินผลกระบวนการ) การประเมินผล ประเภทนี้จะทำหน้าที่ต่อจาก Context และ Input evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข่าวสารที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติสำหรับโครงการว่าจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้อย่างไร นอกจากนี้เป็นการประเมินผลประเภทนี้จะช่วยค้นหาข้อบกพร่อง แนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ระหว่างดำเนินโครงการ ถ้าเป็นการปฏิบัติจริงก็จะเป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าโครงการได้ดำเนินไปตามกระบวนการที่วางไว้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความคลาดเคลื่อนประการใด การประเมินผลช่วงนี้จะนำผลไปสู่การประเมินผลขั้นผลิตผล

2.7.2.4 Product Evaluation (การประเมินผลผลิต) วัตถุประสงค์ของการประเมินผลประเภทนี้ก็คือ ตรวจสอบผลความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร การประเมินผลประเภทนี้อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์มาตรฐาน (absolute or relative standards) ที่เลือกไว้ นอกจากนั้น อาจอาศัยรายงานการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้จาก Context Input และ Process evaluation

รูปแบบและแนวคิดของบุคคลอื่น เช่น

(1) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model

Evaluation)

(2) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model)

(3) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของ สกริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and

Model)

- (4) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสแตก (Stake's Concept and Model of Evaluation)
- (5) แนวคิดและการประเมินของอัลคิน (Alkin's concept of Evaluation)
- (6) แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)
- (7) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebean's CIPP Model)
- (8) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริก (Kirkpatrick)

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตทางหนึ่ง

2.9 เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- 2.9.1 คู่มือนักศึกษา
- 2.9.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้าน โทกหินเหล็กไฟ
- 2.9.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544
- 2.9.4 การจัดเวทีประชาคม (ประชุมประชาคม)
- 2.9.5 วิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- 2.9.6 บร.ต่าง ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการประเมิน ดังนี้

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ ซิปพีโมเดล ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1.1 การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

3.1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมีกระบวนการประเมินในด้านต่างๆ คือ

3.1.2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัด โครงการ

3.1.2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของ โครงการ

3.1.2.3 การได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

3.1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้นตอน การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ 3 ประการคือ

3.1.3.1 เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.1.3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3.1.3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

3.1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดประสงค์เพื่อวัดและแปรความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการนั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินชีพโมเดล (CIPP MODEL)

- (1) การประเมินสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและระดับบุคคล
- (2) การประเมินปัจจัย เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- (3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- (4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งเป็นข้อมูลประชากรภายในชุมชนทั้งหมด 89 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 348 คน เป็นชายจำนวน 185 คน หญิงจำนวน 163 คน ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

3.2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 12 คน
3.2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 79 คน
3.2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 55 คน
3.2.2.2 สมาชิกทั่วไป (ที่ไม่ได้กู้เงิน)	จำนวน 24 คน
3.2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 269 คน
3.2.4 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 2 คน
3.2.5 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 2 คน

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด (Indicators) คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้นจะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม

ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ ในการผู้ศึกษาดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้กำหนดระดับของการปฏิบัติงานตามโครงการโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย 2 หน่วย ระบบ ดังนี้

3.3.1 หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

3.3.1.1 ตัวชี้บริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- (1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- (2) สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
- (3) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- (4) วัฒนธรรมประเพณี
- (5) โครงสร้างพื้นฐาน
- (6) ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (7) โครงการพัฒนาที่ผ่าน

3.3.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- (1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- (2) เงิน 1 ล้านบาท
- (3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- (4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- (5) ผู้สมัครขอกู้
- (6) ทุนสะสม
- (7) นักศึกษาบัณฑิต

3.3.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- (1) การคัดเลือกผู้กู้
- (2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- (3) การรับชำระหนี้
- (4) การทำบัญชี
- (5) การช่วยเหลือตลาด
- (6) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

(7) นักศึกษาบัณฑิตผ่านงาน

3.3.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- (1) จำนวนผู้ให้กู้
- (2) ยอดเงินให้กู้
- (3) กองทุนสะสม
- (4) ชื่อเสียงของชุมชน
- (5) ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน
- (6) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- (7) นักศึกษาบัณฑิตผ่านงาน

3.3.2 หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของ **ผู้กู้แต่ละราย** ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

3.3.2.1 ตัวชี้วัดบริบท ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- (1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- (2) ทรัพย์สินของครอบครัว
- (3) รายได้ของครอบครัว
- (4) หนี้สินของครอบครัว
- (5) อาชีพหลักของผู้กู้
- (6) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
- (7) สภาพการอยู่อาศัย

3.3.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- (1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- (2) จำนวนเงินทุนนอกเหนือจากเงินกู้ตาม โครงการ
- (3) สถานที่ และวัตถุดิบ
- (4) เทคนิควิธีทำงาน
- (5) กำลังทำงาน
- (6) จำนวนแรงงาน
- (7) นักศึกษาบัณฑิต

3.3.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- (1) การทำกิจการถูกวิธี

- (2) การหาตลาดที่ดี
- (3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- (4) การทำบัญชี
- (5) การวิเคราะห์ประเมิน
- (6) นักศึกษาบัณฑิต ได้เรียนรู้ศึกษาดูงาน

3.3.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้

ผลโดยตรง

- (1) รายได้เป็นเงิน
- (2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- (3) ผู้กู้ขยายกิจการ
- (4) ผู้กู้ได้รับความพอใจ

ผลโดยอ้อม

- (1) ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
- (2) กลับคืนถิ่นของประชากร
- (3) ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง
- (4) หนี้ในระบบลดลง
- (5) นักศึกษาบัณฑิต ได้เรียนรู้ธุรกิจ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ ได้แก่

3.4.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีดังนี้ คือ

- (1) แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- (2) แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- (3) แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.4.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) มีดังนี้ คือ

- (1) แบบเก็บข้อมูลคำชี้แจงความเข้มแข็งของชุมชน
- (2) แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (3) แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(4) แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

(5) โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

(6) แบบบันทึกการสัมภาษณ์

(7) แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

(8) แบบศึกษาเจาะลึกกรณี

(9) การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

3.4.3 แบบสังเกตพฤติกรรม (Observation) มีดังนี้ คือ

(1) สมุดจดบันทึกข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

(1) รวบรวมด้านเอกสารจากพัฒนากรอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล ในนค่า

(2) ดำเนินการสัมภาษณ์และสอบถามผู้นำชุมชน ประธานกองทุน คณะกรรมการกลุ่มต่างๆ

ประชากรภายในชุมชน

(3) สังเกตพฤติกรรมของบุคคลและสภาพทั่วไปในด้านต่างๆ ภายในชุมชน

(4) วิเคราะห์และสรุปผล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

(1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การ

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

(1) การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์

(2) การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด การวิเคราะห์แนวคิดของคณะกรรมการกองทุน

และสมาชิกกองทุน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิด ทฤษฎี ซัพพ์ โมเดล (CIPP Model) และเป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีเนื้อหาและรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ความยากจนนับเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ รายได้จำเป็นว่าเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ชีวิตของคนมีความอยู่ดีมีสุข โดยเฉพาะการมีรายได้ที่พอเพียงและมั่นคงสำหรับการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว ประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤตทางการเงินอย่างรุนแรง เมื่อกลางปี 2540 ทำให้เศรษฐกิจโดยรวม มีปัญหาค้านเสถียรภาพ โดยเฉพาะในปี 2541 เศรษฐกิจโดยรวมหดตัวถึงร้อยละ 10.5 อัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 8.1 ภาคการผลิตสภาพคล่อง ต้องประสบกับภาวะขาดทุน และล้มละลายจำนวนมาก เกิดปัญหาการว่างงานสูง ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชน หดตัวลดลงตามไปด้วย โดยเฉพาะในช่วงปี 2541-2543 รายได้ที่แท้จริงของประชาชนได้ลดลงจากเดือนละ 9,775 บาท/ครัวเรือน เหลือ 9,332 บาท/ครัวเรือน หรือลดลง 2.3 ต่อปี หลังจากที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ปัญหาการกระจายรายได้ของประเทศในปี 2543 มีแนวโน้มลดลงหรือมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากกว่าปี 2539

ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นเป็นเหตุให้คนจำนวนมากต้องอยู่ในสภาพที่เป็น “คนจน” ซึ่งได้เพิ่มขึ้นเป็น 7.9 ล้านคนในปี 2541 และ 9.9 ล้านคน ในปี 2542 และต่อมาได้ลดลงเหลือ 8.9 ล้านคน ในปี 2543 คิดเป็น ร้อยละ 14.2 ของคนทั้งประเทศ

ทั้งนี้ หากสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศยังมีความผันผวน หรือยังไม่ฟื้นตัวเท่าที่ควรแล้วกลุ่ม “คนเกือบจน” ก็มีโอกาที่จะเป็น “คนจน” ได้ในที่สุด และกลุ่ม “คนจนมาก” ก็มีโอกาที่จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ประเทศให้ยั่งยืน

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

ในช่วงเวลาที่ผ่านมารัฐบาลได้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนางานวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยมีประเด็นพิจารณาหลายหัวข้อ ซึ่งส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีทั้งหมด 7 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 2 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 3 กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 4 แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 5 การส่งเสริมและการสนับสนุนของรัฐ

หมวดที่ 6 การเปิดโอกาสส่งเสริมและการสนับสนุนของรัฐ

หมวดที่ 7 บทลงโทษ

ที่ผ่านมามีการช่วยเหลือ SMEs อย่างเป็นรูปธรรม ยังไม่ค่อยชัดเจนนัก จึงเห็นความสำคัญของแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ซึ่งสำนักงานส่งเสริม SMEs ต้องจัดทำแผนเป็นระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามความเหมาะสม ซึ่งแผนนี้จะสามารถปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมได้

กระทรวงอุตสาหกรรมได้นำเสนอแผนแม่บทการพัฒนา SMEs (ภาคอุตสาหกรรม) ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยมีกลยุทธ์หลัก 7 ประการ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ยกกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงินเพื่อส่งเสริม SMEs

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนางานวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

กลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่าสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมมีหน่วยงานที่สำคัญคือการส่งเสริมอุตสาหกรรม ที่มีความพร้อมทั้งบุคลากรและเครื่องมือต่าง ๆ ทำให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ และ

จะเห็นได้ว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา SMEs ออกมาอย่างต่อเนื่อง

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง เพราะการนำเข้าสินค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยในระหว่างปี 2535-2540 ไทยขาดดุลการค้าเฉลี่ยปีละประมาณ 261,000 ล้านบาท แต่เริ่มเกินดุลเป็นครั้งแรกตั้งแต่ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจมูลค่า 474,000 ล้านบาท ในปี 2541 แต่ภาวะเกินดุลการค้ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2544 ไทยเกินดุลการค้าเพียง 136,500 ล้านบาท โดยในปี 2544 ไทยมีการนำเข้ามีมูลค่า 2.76 ล้านบาท หรือ 54% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) แบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ สินค้าทุน 47.2% วัตถุดิบและสินค้ากึ่งสำเร็จรูป 31.9% น้ำมันและเชื้อเพลิง 11.6% สินค้าอุปโภค 8.2% และสินค้าอื่น ๆ 1.1% รวมจำนวนสินค้านำเข้าทั้ง 4 หมวดทั้งสิ้น 7,063 รายการ ในจำนวนนี้ไทยผลิตได้และส่งออก 5,509 รายการ เป็นสินค้ามีมูลค่าส่งออกสูงกว่านำเข้า 2,209 รายการ โดยมีมูลค่าประมาณ 532,680 ล้านบาท และเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกน้อยกว่าการนำเข้า 3,300 รายการ สินค้าในกลุ่มที่มีการส่งออกมากกว่านำเข้า 2,209 รายการนี้จะเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรกที่ต้องแยกให้ได้ว่าใครนำเข้า ใครส่งออก เพราะมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าการนำเข้าแสดงว่าจริง ๆ แล้วในประเทศไทยก็ผลิตได้ จึงไม่มีเหตุที่จะต้องนำเข้าจากต่างประเทศเข้ามาผลิตเพื่อส่งออก ส่วนสินค้าในกลุ่มที่มีการส่งออกน้อยกว่าการนำเข้า 3,300 รายการ ก็ต้องคิดว่าจะมีรายการใดที่ใช้สินค้าในประเทศมาผลิตได้ เพื่อหาทางลดการนำเข้าต่อไป

สำหรับมาตรการที่จะเสนอแนะให้นำมาใช้เพื่อบริหารจัดการด้านการนำเข้า เช่น จะขอให้ไม่มีการใช้มาตรการด้านภาษีและมาตรการที่มีโทษภัยสำหรับสินค้านำเข้ารายการ เพราะปัจจุบันประเทศคู่ค้ากีดกันด้านการค้าสินค้าไทยมากโดยใช้ทั้งมาตรการด้านภาษีและไม่มีโทษภัย

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคน แต่สภาพแวดล้อมที่ดีที่คนเราปรารถนาและต้องการนั้น ในปัจจุบันได้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือมนุษย์ที่นับว่า จะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไปทั่วโลก สถานการณ์สภาพแวดล้อมของคนไทย เมื่อเปรียบเทียบในช่วงก่อนเกิดวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ คุณภาพสิ่งแวดล้อมยังคงมีปัญหาในหลายด้าน ทั้งปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ เสียงและขยะในเขตเมือง และปัญหาเรื่องป่าไม้และน้ำเสียในเขตชนบท ดังนั้นในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนนั้น จำเป็นจะต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกส่วนในสังคมมีการประสาน ร่วมมือ และร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในสถานะที่

ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

4.1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ธนาคารแห่งประเทศไทย เปิดเผยถึงยอดหนี้ต่างประเทศ ณ สิ้นเดือน เม.ย. 2545 มีจำนวน 64.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดือน มีนาคม 0.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนการชำระหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยในเดือนเมษายน มีการชำระคืนเงินกู้ จำนวน 0.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

สำหรับภาระการชำระคืนหนี้ต่างประเทศ ซึ่งรวมเงินต้นและดอกเบี้ย ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2545 ภาระการชำระคืนหนี้ต่างประเทศมีจำนวน 3.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อเทียบกับไตรมาสแรกของปี 2544 ที่มีภาวะการชำระคืนหนี้ต่างประเทศจำนวน 4.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจำนวน 0.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือลดลง 13% โดยเป็นการลดลงมาก ในส่วนของการชำระหนี้ภาคเอกชน ส่งผลให้ลดลงจาก 21.07% เหลือเพียง 18.97%

4.1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

สังคมทุกสังคมหากมองในแง่เป็นระบบหนึ่งแล้วจะพบว่า ไม่เคยหยุดนิ่งเลย แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บางสังคมมีทิศทางและอัตราของการเปลี่ยนแปลงตลอดจนผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงนั้นแตกต่างกัน ไปบ้าง แต่สังคมมนุษย์โดยทั่วไปแล้วไม่อาจหลีกเลี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงได้

เทคโนโลยีทำให้เกิดระบบที่เรียกว่า อารยธรรมตะวันตกและนำมาซึ่งแนวความคิดในเรื่องความก้าวหน้า ทางวัตถุซึ่งส่งผลต่อไปยังการแข่งขันและการเป็นศัตรูคู่แข่งกันของคนในสังคมเทคโนโลยีจึงเป็นวิธีการหรือหนทางนำไปสู่จุดจบที่อาจดีหรือเลวลงก็ได้ เทคโนโลยีสังคมได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและประชากรดังนี้ คือ

ผลกระทบต่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว

- (1) อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้นในสังคมที่มีเทคโนโลยีสูง
- (2) หญิงมีอิสระในการทำงานมากขึ้น รวมทั้งมีสถานภาพทางสังคมสูงขึ้น
- (3) ครอบครัวสูญเสียหน้าที่การเลี้ยงดูเด็กแก่สถาบันอื่น
- (4) สมาชิกวัยมีการคุมกำเนิดมากขึ้น บ้านจะกลายเป็นแหล่งพักพิงที่มีความสำคัญน้อยลง ไปทุกที่สำหรับครอบครัว

(5) การเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยการทำงานภายในบ้าน เพราะมีเทคโนโลยีให้ช่วยมีผลต่อการฝึกอบรมเด็กต่อทัศนคติของเด็ก และต่อค่านิยมของตัวเด็ก เด็กจะมีเวลาห่างจากงานบ้านเพิ่มขึ้น และจะไปเพิ่มเวลาให้กับกิจกรรมของโรงเรียน ของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ หรือแสวงหาความสนุกสนานส่วนตัวเองยิ่งขึ้น

ผลกระทบต่อประชากร ดินที่อยู่อาศัย และความเป็นเมือง

- (1) เกิดเขตเมืองชุมชนแออัด การขยายตัวของประชากรในด้านพื้นที่อยู่อาศัยโดยปราศจากการควบคุมได้ และความอดอยาก
- (2) เพศสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องอิสระเสรี และพ้นจากการห้ามได้ด้วยวิธีการหวงตัวหรือการหักท้วงอย่างไม่เป็นทางการเหมือนที่เคยเป็นมาก่อน
- (3) ความเป็นเมืองทำให้เกิดการ โกงกิน และอาชญากรรมจากชนชั้นกลางซึ่งก่อความสูญเสียให้แก่ สังคมเป็นอย่างมาก และมากยิ่งขึ้นกว่าความสูญเสีย ที่เกิดขึ้นในอาชญากรรมมากจากชนชั้นต่ำ
- (4) ความเป็นเมืองทำให้เกิดรูปแบบต่าง ๆ ของอาชญากรรมทั้งที่เป็นอาชญากรรมวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงค่านิยม ในสังคมไทยเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ต้องอาศัยการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมประกอบด้วย เช่น ค่านิยมในการทำบุญถวายพระสงฆ์ด้วยทรัพย์จำนวนมากเริ่มลดลงทั้งในด้านการถวายที่ดินให้สร้างศาสนา การถวายเงินกองทุน ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันประชาชนเริ่มเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องช่วยเหลือสังคม ก่อสร้างโรงเรียน ศาลาประชาคม โรงพยาบาล แทนการสร้างกุฏิ วิหาร ซึ่งมีพระสงฆ์ลดน้อยลง พระสงฆ์มีค่านิยมในการศึกษาความรู้ทางโลกและทางธรรมควบคู่กัน ไปเพื่อการรู้เท่าทันโลก เด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่น้อยลงเพราะผู้ใหญ่ไม่อาจสอนความสลับซับซ้อนแห่งปัญหาในยุคโลกาภิวัตน์ให้เด็กเข้าใจได้ ทำให้ผู้ใหญ่ไม่สามารถแสดงบทบาทผู้ใหญ่ให้การอบรมสั่งสอนได้เช่นสมัยอดีต

(1) ความหมายของค่านิยม

คำว่า “ค่านิยม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “VALUE” คำนี้แต่เดิมใช้ว่า “คุณค่า” ซึ่งหมายถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ดี ไม่ใช่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีมักได้รับการยกย่องว่ามีค่านิยม ค่านิยมจึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินค่าพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือสังคมก็ได้ เป็นการตีค่า ตัดสินคุณค่าของบุคคล (VALUE JUDGMENT) หากเป็นค่านิยมทางสังคมเรียกว่า Social Value สิ่งใดที่สังคมสร้างขึ้นเป็นแนวทาง

และได้รับการประเมินค่าว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนั้น ก็เป็นที่ปรารถนาของคนในสังคม ที่อยากเดินทางให้ไปถึงจุดนั้น อยากให้มืออยากให้เกิดกับคนและครอบครัว คำที่ปรากฏในสังคมไทย ที่เป็นค่านิยมที่พบอยู่จึงมีอยู่หลากหลาย เช่น มีความรู้ มีฐานะร่ำรวย เป็นคนซื่อสัตย์ ฯลฯ

ในทางวิชาการมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ค่านิยม” ต่าง ๆ กันเช่น

(1) ค่านิยมคือสิ่งที่คนสนใจ ปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายเป็นสิ่งที่คนผู้ชายยกย่อง และมีความสุขที่อยากจะได้เห็น ได้เป็นเจ้าของ

(2) ค่านิยมคือสิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรแก่การกระทำ น่ายกย่อง

ค่านิยมอาจมาจากรสนิยมหรือจากความนิยมของบุคคลในสังคมจากความนิยมของคนใด คนหนึ่งในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ แพร่กระจายกลายเป็นรสนิยมของสังคมนั้นไปก็ได้ ตัวอย่างเช่น ชายคนหนึ่งพึงพอใจกับการใช้รองเท้าซึ่งนำเข้ามาจากประเทศอิตาลี เขามีความเห็นว่ารองเท้าอิตาลีมีรูปทรงดีแข็งแรงและนำสมัย เขาจึงซื้อมาใช้ พร้อมกับโฆษณาชวนเชื่อ ใ้อวดรองเท้าของตนกับเพื่อน ๆ ต่อมาเพื่อน ๆ เกิดความสนใจในรองเท้าซึ่งทำมาจากนอก หรือจากประเทศอิตาลีนั้นและซื้อใช้ต่อกันไป รสนิยมของบุคคลก็กลายเป็นรสนิยมของกลุ่ม ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคม เห็นคุณค่าและใช้ตามกันไปด้วยก็กลายเป็นค่านิยมไป

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

จากการบอกเล่าต่อกันมาว่า เมื่อสมัยก่อนมีคนไปขุดหัวกลอยในป่าเพื่อนำมาทำอาหาร บังเอิญขณะที่ขุดนั้น เสียมที่ใช้ขุดไปกระทบกับก้อนหิน ทำให้เกิดประกายไฟ ลูกไหม้หญาแห้งและบริเวณใกล้เคียง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า โคกหินเหล็กไฟ ซึ่งหินนี้ก็มีลักษณะพิเศษคือ เมื่อกระทบกับเหล็กแล้วจะเกิดประกายไฟพุ่งออกมาทันที หมู่บ้านแห่งนี้เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2474 ประมาณ 70 ปีมาแล้ว คนกลุ่มแรกที่เริ่มก่อตั้ง คือ นายบุญ เปล่งสันเทียะและครอบครัว ซึ่งอพยพถิ่นฐานมาจากอำเภอโนนไทย สภาพพื้นที่ในสมัยนั้นเป็นป่าดิบ มีหนองน้ำตามธรรมชาติ มีสัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่ อาชีพของคนในสมัยนั้นคือ การตัดฟันขาย เพื่อให้ทางกรมรถไฟนำไปทำเชื้อเพลิง ต่อมาก็มีอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น คือ การทำไร่ ทำนา และรับจ้าง โดยมีคนเข้ามาอาศัยเพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน

4.1.2.2 สภาพปัจจุบัน

(1) ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

บ้านโคกหินเหล็กไฟ ลักษณะบ้านเรือนอยู่กันอย่างไม่แออัด แต่ละบ้านจะมีพื้นที่เยอะ ไม่มีรั้วกัน อยู่กันแบบชนบท รอบ ๆ บ้านจะเป็นไร่ และสวนปลูกต้นไม้ยืนต้นใกล้ ๆ บ้านเพื่อให้ร่มเงา

(2) จำนวนครัวเรือนและประชากร

การสร้างบ้านเรือนส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวมีใต้ถุนสูงไว้ใช้เก็บอุปกรณ์การเกษตรและพักผ่อนตอนกลับจากไร่นา และมักก่อสร้างแบบง่าย ๆ ไม่คำนึงถึงความสวยงามมากนัก

ปัจจุบันบ้านโคกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 89 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 348 คน แบ่งเป็น ชาย 185 คน หญิง 163 คน ซึ่งมีการแยกตามอายุดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากรแยกตามอายุ

ลักษณะของประชากร	จำนวน (ทั้งหมด)	ชาย(คน)	หญิง(คน)	ร้อยละ
1. เพศ				
ชาย	185			53
หญิง	163			47
2. อายุ				
1 วัน – 3 ปีเต็ม	28	14	14	8
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	21	10	11	6
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	49	27	22	14.1
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	11	5	6	3.2
14 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	26	12	14	7.5
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	162	84	78	46.6
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	23	18	5	6.6
60 ปี 1 วันขึ้นไป	28	15	13	8
รวม	348	185	163	100

ที่มา : จากการสำรวจครัวเรือนเดือนมกราคม 2545

(3) ระบบนิเวศของชุมชน

บ้านโคกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	อ.ด่านขุนทด
ทิศใต้	จด	บ้านหนองสะแก ม.7 ต.โนนคำ
ทิศตะวันออก	จด	อ.ขามทะเลสอ
ทิศตะวันตก	จด	อ.สีคิ้ว

(4) ทำเลที่ตั้ง

บ้านโคกหินเหล็กไฟตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวอำเภอสูงเนิน ประมาณ 28 กิโลเมตร และอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ระยะทางประมาณ 43 กิโลเมตร ระยะทางจากที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคำ ประมาณ 12 กิโลเมตร ขึ้นไปทางเหนือ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ดอน เป็นเนินสูง

(5) สภาพดิน

ลักษณะดินมีสภาพดินส่วนใหญ่ เป็นดินร่วนปนทรายส่วนมากและดินแดง ไม่สามารถกักน้ำได้ ดินจึงเหมาะแก่การทำไร่

(6) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

บ้านโคกหินเหล็กไฟ มีป่าไม้และพื้นที่สาธารณะคือ

ป่ารก	จำนวน 250 ไร่
ป่าช้า	จำนวน 70 ไร่
พื้นที่สาธารณะ	จำนวน 90 ไร่

(7) แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

มีสระน้ำ	50	สระ	ไม่สามารถใช้การได้ตลอดปี
บ่อน้ำบาดาล	1	บ่อ	สามารถใช้ได้ตลอดปี
คลองน้ำ	1	แห่ง	ไม่สามารถใช้ได้ตลอดปี

น้ำฝน มีการใช้ภาชนะไว้รองรับเพื่อบริโภค

(8) ระบบสาธารณูปโภค**8.1 ไฟฟ้า**

บ้านโคกหินเหล็กไฟมีไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อปี 2530 ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน

8.2 ถนน

เมื่อแรกเริ่มก่อสร้างหมู่บ้านถนนของบ้านโคกหินเหล็กไฟ ถนนนั้นเป็นทางเกวียน และเป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ.2518 ติดต่อกับหมู่บ้านอื่นค่อนข้างลำบากในฤดูฝน เมื่อต้นปี พ.ศ.2545 ที่ผ่านมามีงบประมาณ ทำถนนลาดยางใช้ในหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร

8.3 หอกระจายข่าวมี 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่บริเวณที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าว หรือประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน

8.4 โทรศัพท์

มีโทรศัพท์สาธารณะ 1 ตู้ โทรศัพท์บ้าน 1 เครื่อง และโทรศัพท์มือถือ 5 เครื่อง แต่โทรศัพท์มีสัญญาณบ้าง ไม่มีบ้าง โทรศัพท์สาธารณะเสียบ่อยครั้ง

4.1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

ประชากรในหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ ประกอบอาชีพหลักคือทำไร่, ทำนา, รับจ้าง และเลี้ยงสัตว์ บางปีได้ผลผลิตน้อยเนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้รายได้บางครอบครัวก็เพียงพอ บางครอบครัวก็ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำรงชีพ ทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรหรือ “ธ.ก.ส.” สหกรณ์การเกษตร กองทุนเงินล้าน และนายทุนนอกระบบเพื่อนำมาใช้จ่ายในการประกอบอาชีพและใช้จ่ายในการดำรงชีพ

(1) ทำนา	จำนวน 25 ครอบครัว
(2) ทำไร่	จำนวน 78 ครอบครัว
(3) รับจ้าง	จำนวน 11 ครอบครัว
(4) ค้าขาย	จำนวน 6 ครอบครัว

บางครอบครัวประกอบอาชีพหลายอย่าง

สิทธิ์ในที่ดินทำกิน

ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง

จำนวน 1-5 ไร่	มีจำนวน - ครอบครัว
6-10 ไร่	มีจำนวน 12 ครอบครัว
11-12 ไร่	มีจำนวน - ครอบครัว
21-50 ไร่	มีจำนวน 75 ครอบครัว
50 ไร่ขึ้นไป	มีจำนวน 10 ครอบครัว

ที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ การถือครองใช้การจับจองมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ผู้เริ่มบุกเบิกเริ่มแรก

4.1.2.4 ระบบสังคมวัฒนธรรม

(1) เครือญาติ

คนในหมู่บ้าน โลกหินเหล็กไฟอยู่ในระบบเครือญาติ ตามแบบหมู่บ้านในชนบทส่วนใหญ่ ยังมีความเป็นพวกพ้องหรือเชื้อสายเดียวกัน จากบรรพบุรุษเดียวกันในครั้งแรกเริ่มตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นมา

(2) ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้ใหญ่บ้าน โลกหินเหล็กไฟ

คือ นายสมนึก หมวกคุ้ม การศึกษา ป.4

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โลกหินเหล็กไฟ

คือนายสายบัว คือ พุดชา การศึกษา ป.4

คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย

(1) นายอำนาจ ปราณีตพลกรัง การศึกษา ป.4

(2) นายประเสริฐ ทูพันคง การศึกษา ป.4

(3) นายประสิทธิ์ รัชวงศ์ การศึกษา ป.4

(4) นายประสิทธิ์ วัคกลาง การศึกษา ป.4

(5) นางประกอบ เปล่งสันเทียะ การศึกษา ป.4

(6) นายประเสริฐ รัชวงศ์ การศึกษา ป.4

(7) นายสิงห์โต พุบขุนทด การศึกษา ป.4

(8) นายประดับ เปล่งสันเทียะ การศึกษา ป.4

สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน โลกหินเหล็กไฟคือ

(1) นายเสริม กล้าสูงเนิน

(2) นายธงชัย ชิตพลกรัง

(3) โรงเรียนและการศึกษา

พื้นที่บ้าน โลกหินเหล็กไฟไม่มีโรงเรียน เด็กในหมู่บ้านต้องเดินทางไปเรียนที่โรงเรียน โลกหินเหล็กไฟ แต่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บ้าน โลกกระพี้ หมู่ที่ 5 ซึ่งห่างกันประมาณ 3 กิโลเมตร ในหมู่บ้านมีการเปิดการเรียนนอกโรงเรียนที่วัดในหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านมีผู้ที่อ่านหนังสือ ไม่ออก 25 คน

(4) สุขภาพอนามัย

ในหมู่บ้านมีคนพิการ 1 คน

ด้านสุขภาพและอนามัยบ้าน โศกหินเหล็กไฟได้รับบริการจากรัฐในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค แต่ในหมู่บ้านไม่มีสถานอนามัยต้องใช้ร่วมกับหมู่บ้านหนองหอย ม.8 ต.โนนคำ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

4.1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

วัดและ ประเพณี

บ้านโศกหินเหล็กไฟมีวัด 1 แห่ง คือวัดศรีเจริญธรรม มีพระสงฆ์ทั้งหมด 1 รูป ประชาชนในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนามีลักษณะเป็นแบบศาสนาสืบทอด คือนับถือกันตามบรรพบุรุษ

ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้าน โศกหินเหล็กไฟมีการทำบุญและงานประเพณี ชาวบ้านได้ร่วมกันปฏิบัติสืบต่อกันมาดังนี้

เดือนเมษายน ประเพณีสงกรานต์ซึ่งถือเป็นปีใหม่ของไทย มีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและการทำบุญประจำปีทอดผ้าป่าสามัคคีเข้าวัดเพื่อที่จะนำเงินมาซ่อมแซมศาสนสถานที่ย่ำรุ่ง ญาติพี่น้องของคนในหมู่บ้านที่ไปทำงานยังต่างถิ่นจะกลับมาเยี่ยมหมู่บ้านเนื่องจากเป็นวันหยุดยาว ทำให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสพบปะกัน การเล่นสาดน้ำกันของเด็ก ๆ ในหมู่บ้าน

เดือนตุลาคม ออกพรรษา และมีการทอดกฐิน เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา หลังจากออกพรรษา ชาวบ้านที่ไปทำงานต่างถิ่นหรือผู้ที่มีจิตศรัทธาจะร่วมกันตั้งองค์กฐินเพื่อมาทอดที่วัด

4.2 ผลการประเมินโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ และจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้านพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากจะเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้ คือ การจัดตั้งกองทุน วัตถุประสงค์ของกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน การรับสมัครสมาชิก การพิจารณาให้กู้ การพ้นจากสภาพสมาชิก และการจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน

(2) เงิน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านโลกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อำเภอสว่างเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับอนุมัติเป็นกองทุนหมู่บ้านโลกหินเหล็กไฟเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2541 และได้รับเงินโอน เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2544

(3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโลกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อำเภอสว่างเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 12 คน แบ่งเป็นชาย 6 คน หญิง 6 คน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดนี้ ได้มาจากการคัดเลือกแบบเปิดเผย จากสมาชิกกองทุนเสียงส่วนมาก

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโลกหินเหล็กไฟชุดปัจจุบันประกอบด้วย

(1) นายสมนึก	หมวกคุ้ม	ประธานกรรมการกองทุน
(2) นายสายบัว	คือพันดุง	รองประธานกรรมการกองทุน
(3) นางมาลัย	วังสันเทียะ	เลขานุการ
(4) นางตามนต์	เบ็กสันเทียะ	กรรมการற்றுญิก
(5) นางสมบัติ	ซาพันดุง	กรรมการ
(6) นายสมส่วน	เจ็ดขุนทด	กรรมการ
(7) นางวันเพ็ญ	แดงสูงเนิน	กรรมการ
(8) นางคิม	ศรีหะบงส์	กรรมการ
(9) นางสมพวงค์	คันพลกรัง	กรรมการ
(10) นายประเสริฐ	รัชวงศ์	กรรมการ
(11) นางสมบุญณ์	กล้าสูงเนิน	กรรมการ
(12) นายทูล	แดนสันเทียะ	กรรมการ

(4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน สมาชิกผู้กู้เงินที่จะต้องชำระคืนเงินกู้จะต้องเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโลกหินเหล็กไฟ ที่ได้กำหนดไว้

(5) ผู้สมัครขอกู้ สมาชิกที่ต้องการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านจะมีขั้นตอนการเขียนเอกสารขอู้ ซึ่งประกอบไปด้วย

5.1 เตรียมเอกสารขอู้

5.1.1 แบบคำขอู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

5.1.2 สัญญาเงินกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

5.1.3 สำเนาทะเบียนบ้านของผู้กู้

5.1.4 สำเนานบัตรประชาชน

5.1.5 สัญญาค้ำประกันเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน

5.1.6 สำเนาบัญชีเงินฝากสัจจะ

5.1.7 สำเนาบัญชีเงินฝากสะสมธนาคารออมสิน

5.1.8 สำเนาบัตรประชาชนผู้ค้าประกัน 2 คน

5.2 เขียนโครงการ

5.3 ส่งแบบเดินโครงการ

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนได้มีการคัดเลือกผู้กู้จากการที่เสนอโครงการขอกู้เงินกองทุน โดยได้พิจารณาอย่างเหมาะสมของโครงการในเรื่องศักยภาพในการชำระหนี้ มีความประพฤติกี่เหมาะสม ในการพิจารณาคณะกรรมการจะต้องมีความยุติธรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) การทำบัญชี พบว่า คณะกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการทำบัญชี มีการทำบัญชีได้ถูกต้องและครบถ้วนตามแบบที่ทางกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดมาทุกอย่าง ซึ่งมีบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

- 1) สมุดคุมบัญชี รายรับกองทุน 1 ล้านบาท
- 2) สมุดคุมบัญชี รายจ่ายกองทุน 1 ล้านบาท
- 3) สมุดทะเบียนคุมคำขอกู้
- 4) สมุดทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
- 5) สมุดทะเบียนสมาชิก
- 6) ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ
- 7) ทะเบียนเงินค้ำหุ้น
- 8) สมุดคุมบัญชีรายจ่ายกองทุน (เงินออม)
- 9) สมุดคุมบัญชีรายรับกองทุน(เงินออม)

3) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านจะทำอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำไร่ ทำนา โดยการ ทอพรหมเช็ดเต้า ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

4.2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 1) ผลโดยตรง พบว่า จากการที่ได้รับเงินจัดสรรกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และชาวบ้านที่กู้เงิน ไปลงทุนตาม
- 2) โครงการกองทุนหมู่บ้านที่เสนอขอกู้ได้ แต่ในขณะที่เดียวกัน คณะกรรมการก็ไม่สามารถควบคุมการนำเงินของผู้กู้ที่ขอกู้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของ โครงการที่ขอู้ได้

3) ผลกระทบโดยตรง พบว่า เมื่อชาวบ้านมีแหล่งเงินทุน ซึ่งมีดอกเบี้ยต่ำแล้ว ชาวบ้านจะนำเงินที่ได้ไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพซึ่งความสามารถในการประกอบอาชีพให้ดีขึ้นนอกจากนั้นกองทุนหมู่บ้านยังมีเงินสะสมเพิ่มเติมจากสมาชิก ทุก ๆ เดือน ทำให้ชาวบ้านมีเงินออม และฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการเก็บออมเงินอีกทางหนึ่งแต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นกับสมาชิกผู้ที่ไม่สามารถกระทำการโครงการของคนที่ยกู้ได้

4) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่าจากการที่ชาวบ้านได้กู้เงินไปลงทุนในการพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีรายได้มากกว่าเดิม อีกทั้งได้มีการฝากเงินสะสมจะทุกเดือนนั้นทำให้เกิดผลกระทบทางอ้อม คือหมู่บ้านมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับอำเภอ จึงทำให้มีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

4.2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้ ส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีประสบการณ์ในการดำเนินการอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาเทคนิคในการประกอบอาชีพ และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เมื่อเกิดปัญหาต่าง

4.2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ พบว่า คณะกรรมการ ได้พิจารณาจัดสรรและอนุมัติวงเงินกู้ให้ผู้ขอกู้ตามความเหมาะสมในการดำเนินการตามที่เสนอโครงการขอกู้ โดยพิจารณาด้วยคุณธรรม แต่วงเงินที่ขอกู้ได้รับมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ สำหรับการดำเนินการตามต้องการจึงอาจก่อให้เกิดการขาดสภาพคล่องทางการเงินได้

2) ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวกับระบบ B ที่จะต้องใช้ระหว่างการดำเนินการผลิตหรือกระบวนการผลิต ที่เรียกว่า “ต้นทุนผันแปร” ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ของกระบวนการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช ยังรวมถึงค่าแรงงานต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อผู้กู้ขาดทุนสำรองอาจต้องพึ่งนายทุนนอกระบบในการกู้ยืมเงินเพิ่มเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่อไป จึงก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้นอีกด้วย

4.2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

การทำกิจการอย่างถูกวิธี ของผู้กู้แต่ละราย พบว่าชาวบ้านที่ขอกู้ได้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ สำหรับบางรายที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์นั้น

คงจะมีความสามารถในการนำเงินมาชำระหนี้ได้ตรงตามกำหนด เพราะว่าผู้ผ่านการพิจารณาได้รับเงินกู้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว

4.2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง จากการที่สมาชิกได้กู้เงินไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อน หรือการประกอบอาชีพเดิม ที่เคยทำมาก่อน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะก่อนที่จะมีกองทุน 1 ล้านบาท ให้กู้ นั้น ในการดำเนินกิจการต้องใช้ต้นทุนของตนเอง และกู้ยืมนายทุนนอกระบบ ซึ่งมีดอกเบี้ยแพง เมื่อได้ผลผลิต ก็ต้องนำเงินไปใช้หนี้นายทุน เงินหรือกำไรส่วนที่เหลือก็ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายของครอบครัว รวมถึงไม่มีทุนในการดำเนินกิจการในครั้งต่อไป แต่เมื่อมีเงินกองทุน 1 ล้านบาทให้กู้ยืม ดอกเบี้ยต่ำ ทำให้ชาวบ้านมีเงินเหลือใช้จ่ายในครอบครัว และไว้เป็นทุนได้ต่อไปมากขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง จากการที่ผู้กู้เงินมีรายได้เพิ่มขึ้นผู้กู้สามารถขยายกิจการให้ดีขึ้น เพื่อเป็นต้นทุนค้ำยันในการทำกิจการไปเรื่อย ๆ จึงก่อให้เกิด ชุมชนเข้มแข็งได้

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการช่วยเหลือหรือพึ่งพาตนเองได้ เช่น มีความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง กล้าคิด กล้าทำ ทำให้ชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ในการดำเนินกิจการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 ผลการทดลองวิธีการใหม่ (อานี)

การศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้านโลกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ไม่พบการทดลองวิธีใหม่ เพราะชาวบ้านยังใช้วิธีการแบบเดิมอยู่

4.4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงวัว เลี้ยงสุกร

4.4.1 อาชีพทำนา ปังจัญนำเข้าที่ตี ได้แก่ พันธุ์ข้าว กระบวนการผลิตที่ดี ได้แก่ การดูแลรักษาที่ดี ใส่ปุ๋ย กำจัดศัตรูพืช วัชพืช และการเอาใจใส่ดูแลในด้านสภาพภูมิศาสตร์ ไม่เอื้ออำนาจต่อการผลิต ทำให้กระบวนการดำเนินการผลิตดำเนินไปอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดผลดีต่อคุณภาพของผลผลิตที่ได้ ซึ่งมีความพอเพียงที่จะใช้ในครอบครัวและส่งขายสู่ตลาด

4.4.2 อาชีพทำไร่มันสำปะหลัง ปังจัญนำเข้าที่ตี คือ ต้นพันธุ์มันสำปะหลัง กระบวนการผลิตที่ดี ได้แก่ ตั้งแต่เริ่มไถ การบับปรุงดิน การปลูก การกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย พรวนดิน อย่างสม่ำเสมอ ผลผลิตที่ดี ด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ มันสำปะหลังมีหัวมาก น้ำหนักดี แป้งดี และขายได้ราคา เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ

4.4.3 อาชีพทำไร่ข้าวโพด ปัจจัยนำเข้าที่ดี คือ เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด กระบวนการผลิตที่ดี ได้แก่ การไถไร่ การปรับปรุงดิน การปลูก การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช การใส่ปุ๋ย พรวนดิน อย่างสม่ำเสมอ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข้าวโพดมีฝักดี เมล็ดดี ฝักใหญ่ และขายได้ราคา เป็นที่ต้องการของตลาด

4.4.4 อาชีพเลี้ยงวัว ปัจจัยนำเข้าที่ดี คือ พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์วัว กระบวนการผลิตที่ดี ได้แก่ การเลี้ยงดูแลและรักษาเมื่อเป็นโรค ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ การที่วัวมีลูกเพื่อขยายพันธุ์ในแต่ละปีต่อไป และเมื่อมีวัวมากขึ้นก็ขายให้กับตลาดที่ต้องการ

4.4.5 อาชีพเลี้ยงสุกร ปัจจัยนำเข้าที่ดี คือ สุกรหรือหมู กระบวนการผลิตที่ดี ได้แก่ การเลี้ยงดูแลให้อาหาร และรักษาเมื่อเป็นโรค ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ หมูมีน้ำหนักดี อ้วนให้เนื้อมาก และขยายพันธุ์ได้ เมื่อขยายพันธุ์ได้ก็ขายหมูรุ่นแรกแล้วเลี้ยงลูกของหมูอีกต่อหนึ่ง หรือขายทั้งหมดแล้วเริ่มเลี้ยงหมูรุ่นใหม่

4.5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.5.1 ผลที่เกิดจากการมีระเบียบกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนหรือสมาชิกรู้จักกฎระเบียบ การปกครองระเบียบ มีวินัยในการทำงาน และการเคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

4.5.2 ผลที่เกิดจากการมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ รู้รักสามัคคี เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมรับฟังความคิดเห็นและคำแนะนำซึ่งกันและกันมากขึ้น

4.5.3 ผลที่เกิดจากการฝากเงินสัจจะ พบว่า ประชาชนรู้จักการใช้จ่ายเงิน รู้จักประหยัด และรักนิสัยการออมมากขึ้น

4.6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

(1) การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้าน 1 ด้านบาท สามารถช่วยพัฒนางาน พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน 1 ด้านบาท และมีผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนเป็นจำนวนมาก

(2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการบริหารกองทุน 1 ด้านบาทในหมู่บ้าน 12 คน แบ่งเป็นชาย 6 คน หญิง 6 คน มีการจัดแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน คณะกรรมการจะช่วยกันร่างระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาโดยผ่านความเห็นชอบของสมาชิก และปฏิบัติหรือบริหารตามนั้น ซึ่งจำนวนสมาชิกผู้เกิดความพอใจในการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน

(3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า มีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ตามชนบท มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองให้มากที่สุด มีการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ไขในส่วนที่บกพร่องเพื่อให้เกิดผลดีแก่ตนเอง และรู้จักใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการกระตุ้นระดับกองทุนโดยรวม มีภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้ดูแลแต่ละคน โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง และประสบการณ์เป็นสำคัญ หากสิ่งใดบกพร่องควรแก้ไข หากสิ่งไหนดีก็ยึดไว้และประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ

(5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เนื่องจากชาวบ้านมีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำแล้ว มีอาชีพ มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นทำให้ชาวบ้านมีความอยู่ดีกินดี มีอาชีพเป็นของตนเอง สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีการร่วมมือกัน ร่วมแก้ไขและรับผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน

4.6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.6.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ประชาชนให้ความร่วมมือร่วมใจในการจัดตั้งกองทุนให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนใช้ในการประกอบอาชีพ ภายในหมู่บ้าน

(2) การมีประสบการณ์ในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ มาแล้ว จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกองทุนหมู่บ้านได้

4.6.2.2 ปัจจัยด้านลบ

(1) ระเบียบมีเนื้อหาสาระมากเกินไป

(2) คณะกรรมการและสมาชิกไม่ค่อยเข้าใจระเบียบกองทุนมากนัก

4.6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า สมาชิกมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและระดับตำบล เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและระดมความรู้ความคิดในด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาตนเองและหมู่บ้านต่อไป

4.6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กำหนดพบว่า

- 1) สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์

- 3) ชุมชนยกย่องคนทำความดี
  - 4) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
  - 5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้
  - 6) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
  - 7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
  - 8) ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
  - 9) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการ
- ประชุมหรือเสวนา
- 10) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
  - 11) ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
  - 12) ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน ได้โดยมีแผนงานที่คิดโดย

สมาชิกในชุมชน

4.6.4.2 ความเข้มแข็งของประชาชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- 1) ชุมชนมีความสามัคคี
- 2) มีความมั่นคง ปลอดภัย
- 3) มีผู้นำที่ดี มีความรู้ มีความยุติธรรม
- 4) การมีอาชีพในชุมชน
- 5) ไม่มีขโมยหรือผู้เสเพลสิ่งเสพติด
- 6) คนในหมู่บ้านไม่มีหนี้สิน
- 7) การรักใคร่ปรองดองกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 8) ครอบครัวมีความอบอุ่น พร้อมหน้า

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพกองทุนหมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ หมู่ที่ 6 ตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
- 5.1.2 เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมถึงข้อมูลหมู่บ้านที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- 5.1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกด้านลบที่ส่งผลดีในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และปัจจัยด้านลบที่ส่งผลดีในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงาน
- 5.1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย (หมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ)

5.2 วิธีการดำเนินการ

- 5.2.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมายของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 5.2.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมถึงสมาชิกของกองทุน
- 5.2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
- 5.2.4 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้ง 2 แหล่ง มาวิเคราะห์ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพพี โมเดล
- 5.2.5 สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

5.3 ผลการดำเนินการ

- 5.3.1 การบริหารกองทุนขอคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกองทุนจนถึงปัจจุบัน มีปัญหาบ้างเล็กน้อย ซึ่งสามารถแก้ไขได้ ปัญหาที่พบก็คือ คณะกรรมการยัง

ไม่เข้าใจในขั้นตอนของการดำเนินการกองทุนเท่าที่ควร แต่คณะกรรมการก็สามารถดำเนินงานในการบริหารกองทุนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

5.3.2 จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน ทางคณะกรรมการกองทุนได้พิจารณาจัดสรรและอนุมัติวงเงินกู้ ให้แก่ผู้กู้ตามความเหมาะสม และตามความสามารถในการดำเนินการของโครงการที่ขอกู้ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกกองทุน และชาวบ้านในเรื่องของความโปร่งใสและความยุติธรรมของคณะกรรมการกองทุน

5.3.3 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนได้มีการคัดเลือกจากผู้ที่มาเสนอโครงการที่ขอกู้ตามความเหมาะสม ศักยภาพในการชำระหนี้ของผู้กู้ รวมถึง ความประพฤติที่เหมาะสมของผู้กู้ โดยการพิจารณาดังกล่าวต้องมีความยุติธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.3.4 กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านบัญชี ได้มีการทำบัญชีได้ถูกต้องครบถ้วนตามแบบที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

5.3.5 สมาชิกผู้กู้เงินสามารถนำเงินที่ขอกู้ไปลงทุนตามโครงการที่ขอกู้ แต่ยังมีบางส่วนที่ใช้เงินที่ขอกู้ไม่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้

5.3.6 โครงการของผู้กู้แต่ละราย เป็นโครงการเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ยังไม่มีโครงการใหม่ ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน ทั้งนี้ เพราะชาวบ้านไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน จึงไม่กล้าลงทุน ทั้งนี้ เพราะชาวบ้านไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน จึงไม่กล้าลงทุน ประกอบกับหมู่บ้าน โศกหินเหล็กไฟยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงเครื่องอุปโภคบริโภคที่ตีพอด้านทรัพย์สินน้ำ ถนอม ยังไม่พอเพียงในแต่ละปี และยังไม่มีการแนะนำอาชีพใหม่ ๆ ที่ตีพอให้กับชาวบ้าน

5.4 อภิปรายผล

5.4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน โศกหินเหล็กไฟระบุทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน โศกหินเหล็กไฟ เกิดจากการร่วมมือของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้าน โศกหินเหล็กไฟ มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองของกองทุนหมู่บ้าน โลกหินเหล็กไฟ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน กองทุนหมู่บ้าน โลกหินเหล็กไฟ ไม่มีการรวมกลุ่มกันสร้างอาชีพใหม่ในชุมชน ยังเป็นการทำงานแบบตัวใครตัวมัน งานใครงานมัน และยังเป็นการทำอาชีพเดิม ๆ อยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ของคนในชุมชนบ้าน โลกหินเหล็กไฟ มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5.4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

5.4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1) คนในชุมชนได้อาศัยประสบการณ์ที่เคยประสบเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเองและผู้อื่น ทั้งที่เกิดความล้มเหลวและประสบความสำเร็จ มาปรับปรุงแก้ไขการประกอบอาชีพหรือธุรกิจของตนเองและคนในชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

2) คนในชุมชนบางกลุ่ม ได้ศึกษาข้อมูลและวิธีดำเนินการจากผู้ที่เคยประสบความสำเร็จในอาชีพบางอย่างมาก่อน แล้วนำมาประกอบอาชีพเป็นของตนเอง

5.4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1) ชาวบ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2) การที่สมาชิกกองทุนบางส่วนกู้เงินแล้วนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ อาจไม่มีเงินมาชำระหนี้ได้ตามกำหนด จึงก่อให้เกิดการถวาระหนี้สินแก่สมาชิกกลุ่มนี้เป็นผลให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอ และขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้น้อยลง

5.4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงาน ภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

5.4.3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนมีความสามัคคีกัน รู้จักพึ่งพาอาศัยกัน มีความเสียสละ ครอบคลุมอยู่กันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา มีอาชีพเป็นของตนเองและมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคน เพราะไม่อพยพไปทำงานต่างถิ่น

5.4.5 ผลโดยตรงกับผลกระทบต่าง ๆ คือ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 10 เดือน สมาชิกกองทุนที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถนำเงินไปทำการสร้างงานสร้างอาชีพ และมีรายได้ ผลผลิตค่อนข้างดี และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งต้นทุนและดอกเบี้ยทำให้สามารถขยายกิจการให้เติบโต ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านเติบโตต่อไป

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินได้นำเงินไปดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ สามารถปลดเปลื้องหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ประชาชนในชุมชนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ คือ มีการสร้างงาน สร้างอาชีพให้เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้สมาชิกและคนในชุมชนมีงานทำ ไม่อพยพย้ายถิ่นไปทำงานต่างถิ่นฐาน จึงก่อให้เกิดความสงบสุขและสันติสุขในชุมชน

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ ที่ควรปรับปรุงแก้ไข

ข้อเสนอแนะที่ 1 การให้มีหน่วยงาน หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ออกมาอบรมและช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการบริหารงาน ของคณะกรรมการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ 2 ควรมีการแก้ไขระเบียบ และระบบการทำงานให้มีความชัดเจน และรัดกุม เพื่อไม่ให้เกิดการล่าช้าของการทำงาน

5.5.2 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โคกหินเหล็กไฟ คือ

ข้อเสนอแนะที่ 1 ควรให้มีหน่วยงานของรัฐ ที่ทำงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองออกไปสำรวจการทำบัญชีการใช้เงินของสมาชิกกองทุนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกตระหนักถึงนโยบายของกองทุนและเห็นความสำคัญของกองทุน

ข้อเสนอแนะที่ 2 ควรให้มีข้อบังคับหรือบทลงโทษที่แน่นอน สำหรับสมาชิกกองทุนที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ของโครงการที่ขอกู้

ข้อเสนอแนะที่ 3 ควรมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในอาชีพเสริมหรืออาชีพใหม่ ๆ ที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมแก่ชุมชน ไปให้ความรู้แก่คนในชุมชนเพื่อเสริมสร้างอาชีพใหม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน

5.5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติมคือ

ข้อเสนอแนะที่ 1 ควรให้มีการเพิ่มงบประมาณในการลงทุนหรือส่งเสริมอาชีพ

ข้อเสนอแนะที่ 2 การจัดนักศึกษาลงพื้นที่ควรจัดตามลักษณะพื้นที่และประชากรของพื้นที่นั้น

ที่นั้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน. (2544). **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544**.กรุงเทพฯ:บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ. (2544). **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโคกหินเหล็กไฟ**.นครราชสีมา. (เอกสารอัดสำเนา)
- ดวงแก้ว ปรีชาชนพจน์, สุเมธ เหลืองศิริมงคล และกานดา ชูเชิด. (2545). **สภาพแวดล้อมของคนไทย**. กรุงเทพฯ:ส่วนวารสารเศรษฐกิจและสังคม สำนักสารนิเทศ.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,สำนักงาน. (2544). **คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ**.นครราชสีมา.
- รวมพลัง ยุพาพร.(2545). **แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม**. มิถุนายน 2545,หน้า 10.
- วรวิทย์ อริรุทธ์วรกุล, ทวีรัตน์ วัชรางกูร และวิมา เตชะพนาคร. (2545). **ความยากจนปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา**. กรุงเทพฯ:ส่วนวารสารเศรษฐกิจและสังคม สำนักสารนิเทศ.
- สภาสถาบันราชภัฏ,สำนักงาน. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**.กรุงเทพฯ.
- สภาสถาบันราชภัฏ,สำนักงาน. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน**.กรุงเทพฯ.

สภาสถาบันราชภัฏ,สำนักงาน. (2545). **ชุดวิชาสารนิพนธ์พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการ
จัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน.
กรุงเทพฯ.**

สวาท เสนาณรงค์ และวิไลเจ็ด ทวีสิน. (2536). **ชุดวิชาสังคมศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย.
กรุงเทพฯ:บริษัท ไทยร่มเกล้า จำกัด.**

องค์การบริหารส่วนตำบล โนนค่า.2544.**แผนพัฒนาตำบล 5 ปี.นครราชสีมา.**

อนาด! ถลุงเงินทิ้งปีละ 5 แสนล้าน. (8 สิงหาคม 2545) **ไทยรัฐ** :หน้า 8.

“SME ก้าวไกลพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เจริญ”. นิตยสารข่าวนิคมอุตสาหกรรม. พฤษภาคม – สิงหาคม
2542, หน้า 9.

